

De viktigste punktene i forarbeidene til Lov om redaksjonell fridom i media

Kapittel 5: Behovet for lovfesting av prinsippet om redaksjonell fridom

5.3: Departementets vurdering

...

«Når media spiller ei viktig demokratisk rolle, er det fordi dei som både arena for og aktørar i samfunnsdebatten er med på å gi borgarane grunnlag for å ta medvetne og informerte standpunkt til politiske spørsmål og andre samfunnsspørsmål. Media vil i stor grad avgjere kva som skal (og dermed også kva som ikkje skal) bringast fram i det offentlege rommet. Ytringsfridomskommisjonen peika på denne «kanalvaktarfunksjonen» som «... *en av de viktigste funksjoner i det offentlige rom*», jf. NOU 1999: 27 s. 56.

Føresetnaden for at media skal kunne fylle denne rolla, er at publikum har tillit til at det redaksjonelle innhaldet ikkje er påverka av tilhøve som er utanforliggjande. Til dømes må lesaren av ei avis kunne ha tillit til at omtalen av eit politisk spørsmål, eller det standpunktet avisa tek til spørsmålet på leiarplass, ikkje er påverka av dei økonomiske interessene eller politiske standpunkta til eigarane. Tilsvarande må lesarane kunne ha tillit til at omtalen av eit produkt ikkje er ei motyting for eit økonomisk bidrag frå produsenten eller distributøren av produktet.»

...

«Redaktørane skal vere garantistar for at desse prinsippa blir etterlevde i praksis. For å kunne gjere dette, må redaktøren ha ei uavhengig stilling og det siste ordet når det gjeld å avgjere kva som skal publiserast. I tråd med dette slår Redaktørplakaten fast at innanfor fastsett grunnsyn og føremålsreglar «... *skal redaktøren kunne leie redaksjonen fritt og uavhengig, og stå heilt fritt til å forme meiningane til mediet, sjølv om dei i enkelte spørsmål ikkje vert delte av utgivaren eller styret*». Plakaten slår vidare fast at: «Redaktøren må aldri la seg påverke til å hevde

meningar som ikkje er i samsvar med hans/hennar eiga overtiding.»
Den uavhengige stillinga til redaktøren vil ofte vere under press. Fordi media gjennom sin kanalvaktarfunksjon har stor påverknadskraft både over den offentlege dagsordenen, meiningsdanninga og politiske avgjerder, vil medieomtale kunne ha stor økonomisk eller politisk verdi (positiv eller negativ) for selskap, organisasjonar, politiske parti osv. Mange vil difor kunne ha interesse av å påverke den informasjonen som blir formidla gjennom media.»

...

«Etter ei samla vurdering legg departementet til grunn at gode grunnar talar for å lovfeste eit prinsipp om redaksjonell fridom. Høyringa syner at det er brei støtte i mediebransjen for å lovfeste prinsippet om redaksjonell fridom i media.

Departementet legg særleg vekt på at ei lovfesting vil tryggje den redaksjonelle fridomen som ein føresetnad for media si rolle som kanalar for informasjon og meiningsdanning. Ei lovfesting vil innebere at medieeigarar vil miste høvet til å *oppheve* prinsippet om redaksjonell fridom, til dømes ved å melde seg ut av presseorganisasjonane, seie opp avtala eller ved å inkludere innskrenkande vilkår i tilsettingskontraktane til redaktørane.

Vidare vil nye aktørar som etablerer seg som eigarar i medium underlagt norsk jurisdiksjon, vere forplikta ved lov til å respektere prinsippet om redaksjonell fridom. Det er særleg viktig å sikre respekten for prinsippet i medium og hos medieeigarar som ikkje har dei same publisistiske tradisjonane som dagens norske mediahus.»

6 Verkeområde for ein lov om redaksjonell fridom

6.2 Kva for medium bør omfattast?

6.2.3 Departementets vurdering

«...Departementet har som nemnt tidlegare i proposisjonen vurdert spørsmålet på nytt og gjer framlegg om ei avgrensing av verkeområdet for lova som mellom anna inneber at store deler av vekepressa og fagpressa blir omfatta av lova.»

10 Merknader til dei einskilde paragrafane i lovforslaget

Til § 2

«Lova vil også femne «*andre periodiske publikasjonar*». «Periodisk» inneber at lova berre vil gjelde aviser, blader, tidsskrift e.l. som kjem ut fast med visse mellomrom i tid. Det er eit vilkår at publikasjonen driv «*journalistisk produksjon og formidling av nyhende, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt*». Dette er meint som kumulative krav. Formuleringa «*nyhende, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt*» omfattar ikkje berre den breie, allmenne nyhendeformidlinga. Også nisjepublikasjonar innanfor spesielle interesse- eller fagområde vil vere omfatta, såframt dei ikkje «*hovudsakleg er retta mot medlemmer eller tilsette i bestemte organisasjonar, foreiningar eller selskap*», jf andre leddet. Det ligg ikkje i dette nokon føresetnad om at desse stofftypane må utgjere hovudinnhaldet i publikasjonen.»

...

«*Andre leddet* presiserer at lova likevel ikkje gjeld medium som har som hovudføremål å drive reklame eller marknadsføring. Med dette har departementet ikkje tenkt på ordinære kommersielle massemedium, som normalt vil operere både på publikumsmarknaden og reklamemarknaden. Formuleringa har til hensikt å avgrense mot meir eller mindre reine reklamepublikasjonar, kundeblad e.l. Dette vil vere publikasjonar der eventuelt redaksjonelt innhald hovudsakleg har til føremål å trekkje merksemd til reklameinnhaldet.»

...

«Publikasjonar utgitt av fag- eller interesseorganisasjonar vil typisk ha eit todelt føremål. Dels skal dei fungere som interne fora for informasjon til medlemmene, dels skal dei formidle organisasjonen sine synspunkt til eit breiare publikum for å orientere og påverke opinion og styresmakter. Departementet legg til grunn at slike publikasjonar vil vere omfatta av lova, såframt dei har eit monaleg nedslagsfelt ut over medlemsmassen og ein ambisjon om å vere premissgjevar for og deltakar i samfunnsdebatten på sitt felt.»

Til § 4

«*Første leddet* slår fast det viktigaste materielle innhaldet i lova, nemleg at det er redaktøren som leier den redaksjonelle verksemda og som fattar avgjerder i redaksjonelle spørsmål. Redaktøren står for den daglege leiinga og drifta av redaksjonen – inkludert organisering, administrasjon, tilsetting av redaksjonelle medarbeidarar og disponering av det budsjettet som er avsett til redaksjonen. Avgjerder i «redaksjonelle spørsmål» vil først og fremst femne retten til å avgjere kva som skal publiserast i mediet – inkludert utval av materiale, presentasjon av oppfatningar, vinklingar osv. Også avgjerder om bruk av journalistiske arbeidsmetodar, om upublisert materiale skal overleverast til politi/påtalemakt osv må reknast som redaksjonelle spørsmål i denne samanhengen. Praksis etter Redaktørplakaten vil kunne vere retningsgivande for kva som er å rekne som «redaksjonelle spørsmål» etter lova.

Lova slår fast at eigar/utgivar kan formulere eit grunnsyn og føremål som vil vere forpliktande for redaktøren i redaksjonelle spørsmål.»

«*Andre leddet* presiserer hovudregelen i første leddet på to punkt: For det første kan eigar/utgivar eller anna selskapsleiing ikkje «*instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål*». Dette vil femne både instruksjon/overprøving i enkeltsaker og meir generelt formulerte instruksar (så lenge instruksane ikkje gjeld grunnsyn og føremål, jf første leddet). For det andre kan dei ikkje krevje å få gjere seg kjent med redaksjonelt materiale før det blir offentleggjort.»